

Predsednica Republike Slovenije

NATAŠA PIRC MUSAR

**Uvodni govor
predsednice Republike Slovenije Nataše Pirc Musar
na odprtju 3. Predsedničinega foruma
»Ustvarjanje kulture mirnega sobivanja: forum o (ne)nasilju«**

Brdo pri Kranju, 15. maj 2024

Velja govorjena beseda.

Spoštovani ministri, spoštovani vsi zbrani,

V razvoju naših družb smo dosegli ključno prelomnico v trenutku, ko je spoštovanje človekovega življenja postala ena od vodilnih družbenih norm in vrednot. Na osnovi nenapisanega in neizrečenega soglasja, kar bi lahko poimenovali tudi družbena pogodba, je moderni civilizacijski standard, da se posamezniki in skupine odpovedo uporabi fizičnega nasilja, v zameno za to pa jih pred nasiljem ščiti država. Te ideje in načela, ki so se razvijale vse od razsvetljenstva naprej, so danes temelj delovanja naših družb, pravica do varnosti pa je zapisana v mednarodne konvencije, ustave držav in zakone. Pa vendar se navkljub izboljšanju še vedno prepogosto zgodi, da je razkorak med politično deklarativnostjo in družbeno prakso prevelik.

V naši družbi je zagotavljanje pogojev za mirno sobivanje in uživanje temeljne pravice do varnosti eno ključnih vprašanj. Največji izziv in grožnja mu predstavljajo različne oblike nasilja. Njihove posledice so večplastne, vplivajo in zaznamujejo posameznike, družine, skupine in celotno skupnost. Poleg vojn in naravnih nesreč naše družbe najmočnejše in najostreje zaznamujejo ravno tragični primeri nasilja. Takrat se vsi sprašujemo, kako je to mogoče, zakaj se je to zgodilo ravno pri nas in kaj naj storimo, da se ne bo več. Spraševati se in iskati odgovore potem, ko se tragedije že zgodijo, je prepozno. Zato sem trdno prepričana, da je na mestu vprašanje, kaj se dogaja v naši družbi in kakšno je stanje na področju nasilja. Še več, skrajni čas je za hitro in učinkovito ukrepanje. Vsaka zamujena priložnost pomeni novo žrtev in več trpljenja. Nujno je, da poiščemo ustrezne odzive, prisluhnemo strokovnjakom in izvedemo ukrepe za učinkovito preprečevanje nasilja in zaščito žrtev.

K obravnavi in ukrepanju je potrebno pristopiti celostno, načrtno in premišljeno. Konstruktivno vključevanje v javno razpravo o ključnih in pomembnih družbenih temah ter sooblikovanje rešitev na tovrstne izzive sta dve od mojih ključnih priorit. Vprašanja odnosa do nasilja, zaščite in pomoči žrtvam in predvsem preprečevanje nasilja so ena od najzahtevnejših tem naše družbe, zato se bomo o tem pogovarjali na današnjem forumu. V ospredje bomo postavili tri oblike nasilja: nasilje v družini, medvrstniško nasilje in nasilje nad starejšimi.

Nasilje v družini je žal izjemno razširjen družbeni problem, soočanje z njim in predvsem njegovo preprečevanje pa spremljajo številni izzivi. Žrtve nasilja želijo ukrepe države in konkretno zaščito; želijo in zaslužijo si zagotovilo, da bo njihovo življenje varnejše, če bodo spregovorile o tem, kaj doživljajo. Odziv države na tem področju, njena dejanska zmožnost in pripravljenost za zaščito najranljivejših v družbi, torej otrok, žensk in starejših ter drugih ranljivih skupin, je ena ključnih preizkušenj legitimnosti delovanja države. Na tem področju nas še vedno čakajo številne naloge – od dviga strokovnosti pri delovanju državnih institucij in s tem večjega zaupanja žrtev v sistem, do organizacijskih premikov in sistemskih ukrepov, ki vključujejo tako pomoč žrtvam kot tudi delo s povzročitelji, spremembo zakonodaje ipd. Upam tudi na čimprejšnjo implementacijo nedavno sprejete Direktive o boju proti nasilju nad ženskami in nasilju v družini.

Strokovnjaki opozarjajo, da otrok, ki je bil v primarni družini deležen nasilja oziroma je bil prisoten ob izvajanju nasilja, lahko, ni pa nujno, tudi sam razvije vzorec nasilnega vedenja. Nasilje v šolah in med vrstniki je čedalje pogostejši problem. K temu prispevajo tudi družbena omrežja, kjer je nasilje postalo vsebina sprevrženega zabavljaštva in iskanja pozornosti, pogosta pa je tudi glorifikacija nasilnežev in nasilništva. Vzroki so lahko v sočasnem delovanju dejavnikov na več ravneh, od posameznika, družine, šole, vrstnikov, soseske, politike, družbe, tudi medijev. Medvrstniško nasilje ustvarja spiralo neprimernih ravnanj in trajnih posledic, ki tako žrtev kot storilca zaznamujejo pri nadaljnjih socialnih stikih. Nemudoma je potrebno doseči premike in zagotoviti sistemski, načrtovan in koordiniran pristop, katerega cilj bo prepoznava dejavnikov tveganja za medvrstniško nasilje, ustrezna družbena obravnava nasilja in odziv nanj. Ob tem je treba prisluhniti mladim, ki ne potrebujejo zgolj posameznih delavnic na temo nasilja, temveč razumevanje, podporo in dejansko pomoč. Z veliko zaskrbljenosti spremljam poročila in podatke o vedno večjih težavah in stiskah otrok in mladostnikov, kot so samopoškodovanje, porast medvrstniškega nasilja in celo z njim povezanih samomorov in poskusov samomora. Težave v duševnem razvoju so skokovito v porastu. Sedanja generacija šolarjev in dijakov je plačala izjemno velik davek v času ukrepov za preprečevanje širjenja korona virusa. Oči morajo dvigniti od zaslonov vseh vrst k sočloveku. Naša moralna in civilizacijska dolžnost je, da zanje poskrbimo in jim zagotovimo varno okolje. Verjamem, da se tega vsi zelo dobro zavedamo, a žal kot sistem še vedno zatajimo. Kljub velikim besedam.

V razpravi o nasilju v družbi pa nikakor ne smemo pozabiti na še eno skupino, ki je v tovrstnih razpravah žal prepogosto spregledana. To so naši starejši. Podatki centrov za socialno delo kažejo, da so v zadnjih štirih letih obravnavali 17.912 primerov nasilja v družini, od tega je bilo 2.045 primerov obravnave žrtev nasilja starejših od 65 let. Med povzročitelji nasilja nad njimi so bili najpogosteje partnerji in otroci žrtev nasilja. Eno najranljivejših družbenih skupin predstavljajo starejše ženske, še posebej tiste, ki jih spremlja tudi revščina, ter bolni in ljudje z demenco. Razumeti moramo, da starejši, ki so žrtve nasilja s strani svojih najbližjih, to praviloma skrivajo, saj so čustveno, socialno, negovalno in materialno odvisni ravno od pomoči tistih, ki nad njimi izvajajo nasilje. Poleg tega so za povrh pogosto izpostavljeni družbenemu obsojanju in stigmatiziranju kot slabi starši.

Strokovnjaki, ki iščejo rešitve, se zavedajo, da je vzrokov za nasilje mnogo, da se medsebojno prepletajo in da žal na nekatere ne moremo vplivati. A vendar na večino njih lahko – lahko jih odpravljamo in izboljšujemo stanje. Nasilje je družbeni pojav in tudi odslikava družbenih razmer in odnosov. Po mojem prepričanju se vse začne pri kulturi dialoga, strpnosti in medsebojni spoštljivosti. Velik del izboljšav je možen preko boljšega, učinkovitejšega in profesionalnega dela državnih institucij in družbenih podsistemov, ne smemo pa spregledati, da najpomembnejši prispevek predstavljajo naše vsakodnevne aktivnosti in interakcije. V vsakem trenutku je vsak od nas lahko nekemu vzor – tako pozitiven kot negativen. Vsi, ki delujemo v javnem prostoru, imamo ob tem še večjo odgovornost.

Nasilje zmanjšuje kakovost življenja premnogim in onemogoča uresničitev potencialov posameznikov in družbe kot celote. Nasilje je zloraba moči. Simone Weil je napisala, da nasilneži ne poznajo meja. Posamezniki sprva iščejo moč, da jih ne bi obvladovali drugi, če pa niso previdni, lahko kaj kmalu prestopijo mejo, onstran katere si dejansko želijo obvladovati druge. Nad rivalstvo med ljudmi se je mogoče dvigniti samo, če vsak posameznik postavi mejo lastnemu hotenju. Omejene želje, trdi Weilova, so v harmoniji s svetom; želje, ki vsebujejo brezmejno, pa niso.

Vsekakor se delo na tem področju nikoli ne konča in videti ga moramo kot tek na dolge proge. Dolžni smo narediti vse, kar je v naši moči, da se premikamo naprej. Na bolje. To je naša odgovornost do soljudi in naslednjih generacij – tukaj in zdaj. Skrajni čas je za ukrepanje. Naj sklenem s pomenljivim svarilom Slavoj Žižka, ki je v knjigi Nasilje zapisal, da je včasih največje nasilje prav v tem, da ne storimo ničesar. Recimo ne nasilju in ukrepajmo. Takoj.

Hvala, ker vam je mar.